

Zoologie obratlovců – Ptáci VIII

Řády: kukačky (Cuculiformes), lelkové (Caprimulgiformes), svištouni (Apodiformes), srostloprstí (Coraciiformes), zoborožci (Bucerotiformes), šplhavci (Piciformes)

Řád: Kukačky - Cuculiformes

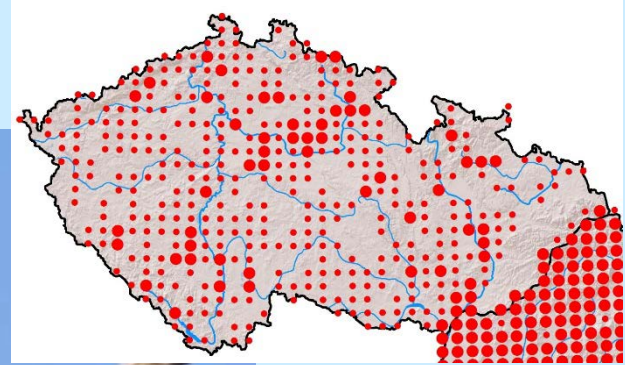
Znaky:

- Celosvětově, kromě severu Eurasie a Severní Ameriky, severnější druhy výrazně tažné
- 2 čeledi, 159 druhů, v ČR 1 hnízdící druh
- 14 - 70 cm, 17 - 700 g
- Lesnaté, křovinaté a mokřadní oblasti
- Potrava: většinou hmyz , méně drobné obratlovce a rostliny
- Štíhlé tělo s dlouhým ocasem, krátké až středně dlouhé nohy
- Silný středně dlouhý zobák
- Asi u poloviny druhů hnízdní parazitismus
- Hnízdí na stromech nebo uplatňuje hnízdní parazitismus, 10 - 25 vajec (u parazitických druhů) , inkubace 11,5 – 12,5 dne, krmivá mláďata, 1 hnízdění

Čeď: Kukačkovití – Cuculidae

- 138 druhů, z toho v ČR 1 hnízdící
Kukačka obecná (Cuculus canorus)

Kukačka obecná (*Cuculus canorus*)

Řád: Lelkové - Caprimulgiformes

Znaky:

- Celosvětově kromě Antarktidy, severu Eurasie a Severní Ameriky, tažní i stálí.
- 5 čeledí, 128 druhů, v ČR 1 hnízdící druh
- 18 - 55 cm, 40 – 500 g
- lesy, porosty křovin, pouště
- Potrava: létající hmyz, pozemní bezobratlí
- Robustní hlava na krátkém krku, široce rozeklaný krátký zobák – na jeho okrajích vlasová pera.
- Křídla a ocas dlouhé, nohy krátké a slabé.
- Velmi obratný neslyšný let připomíná let netopýrů.
- Kostrční žláza redukovaná.
- Noční aktivita.
- Měkké peří, extrémně tenká kůže, nenápadné zbarvení
- Hnízdí na zemi a větvích , 1 - 4 vejce, inkubace 16 – 33 dní, krmivá mláďata, 1 hnízdění

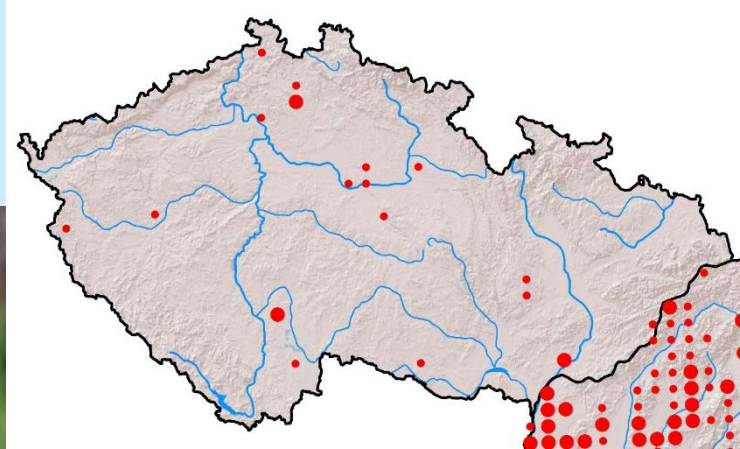
Čeled': Lelkovití - Caprimulgidae

Znaky:

- Celosvětově kromě Antarktidy, severu Eurasie a Severní Ameriky, tažní.
- 82 druhů, v ČR 1 hnízdící druh
- 19 - 29 cm, 40 - 120 g
- Řídké lesy, porosty křovin, polopouště
- Potrava: létající hmyz
- Prostřední hřebínkovitý dráp slouží k údržbě peří
- Sedá na zemi a na silnější větve podél
- Velmi obratný neslyšný let připomíná let netopýrů
- Hnízdí na zemi, 1 - 2 vejce, inkubace 16 – 19 dní, krmivá mláďata, 1 hnízdění

Lelek evropský (*Caprimulgus europaeus*)

Lelek evropský (*Caprimulgus europaeus*)

Řád: Svišťouni - Apodiformes

Znaky:

- Téměř celosvětově až na Antarktidu, sever Severní Ameriky a Eurasie a západ Austrálie, stálí, potulní i tažní.
- 3 čeledí, 424 druhů, v ČR 2 druhy (1 hnízdící)
- 6 - 30 cm, 2 - 150 g
- Potrava: drobní členovci, nektar
- Štíhlé drobnější tělo
- Křídlo s prodlouženými ručními letkami
- Vysoký hřeben prsní kosti, mohutná létací svalovina
- Krátké a slabé nožky
- Hnízdí na stromech, v dutinách, na skalách, 1 – 4 vejce, inkubace 14 – 21 dní, krmivá mláďata.

Podřád: Rorýsi - Apodiformes

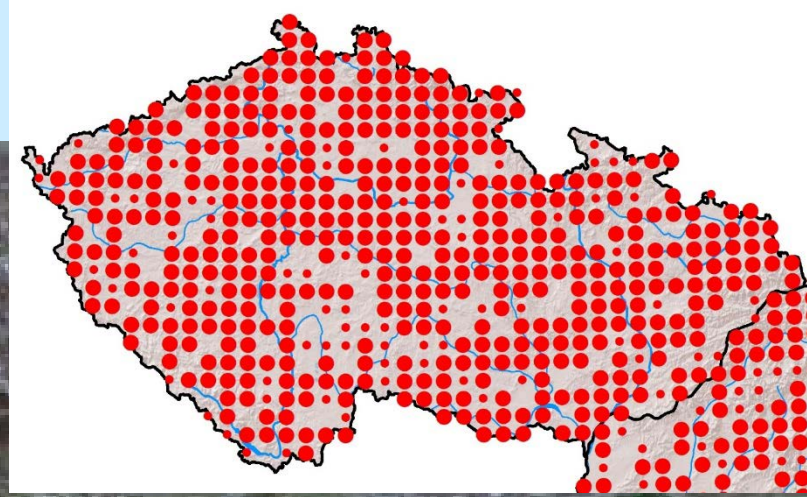
Čeleď: Rorýsovití - Apodidae

Znaky:

- Téměř celosvětově až na Antarktidu, sever Severní Ameriky a Eurasie a západ Austrálie, řada dálkových migrantů
- 82 druhů, v ČR 2 druhy (1 hnízdící)
- 10 - 30 cm, 40 – 120 g
- lesy, otevřená krajina, často synantropní
- Potrava: létající hmyz (vzdušný plankton)
- Malí až středně velcí, krátká krk
- Dlouhá srpovitá křídla a krátký vidličnatý ocas, velmi rychlí letci, specializovaní na pobyt ve vzduchu – získávání potravy, kopulace, odpočinek, spánek.
- Extrémně krátké nohy s ostrými zahnutými drápky – závěsné (všechny 4 prsty dopředu) nebo klasické uspořádané.
- Krátký a široký zobák, prostorná ústní dutina a mohutně vyvinuté slinné žlázy
- Hnízdí v dutinách stromů, skal a lidských obydlí, 1 - 6 vajec, inkubace 17 – 28 dní, krmivá mláďata, 1 hnízdění

Rorýs obecný (*Apus apus*)

Rorýs obecný (*Apus apus*)

o.cz

Řád: Srostloprstí - Coraciiformes

Znaky:

- Celý svět až na nejsevernější oblasti a Antarktidu, stálí i tažní.
- 10 čeledí, 209 druhů, v ČR 4 hnízdící druhy.
- 10 - 80 cm, 6 g – 4 kg
- Les, lesostepi, stepi, blízkost vod
- Potrava: masožraví - drobní obratlovci, pozemní a létající hmyz.
- Velká hlava, velký nebo dlouhý zobák s nespojenými nozdrami, krátký krk
- Krátké nohy, tři přední prsty částečně srostlé, běhák není opeřený.
- Pestré zbarvení, řídké peří, většinou chybí prachové peří
- Nejsou výrazné rozdíly mezi pohlavími
- Chybí vole
- Hnízdí v různých dutinách, 2 - 8 vajec, inkubace 13 – 42 dní, krmivá mláďata.

Čeled': Ledňáčkovití - Alcedinidae

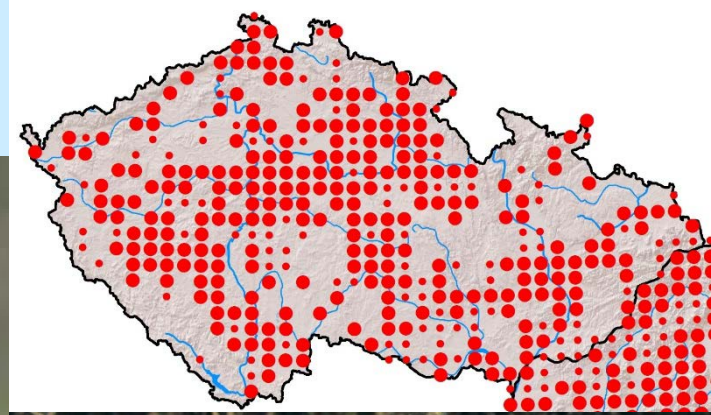
Znaky:

- Celý svět až na nejsevernější oblasti a Antarktidu, většinou netažní.
- 92 druhů, v ČR 1 hnízdící druh.
- 10 - 45 cm, 8 - 500 g
- lesy, buš, savana, u vod
- Potrava: ryby, jiní drobní obratlovci, hmyz
- Zavalité tělo s velkou hlavou, krátký krk.
- Zobák dlouhý, silný a špičatý.
- Krátká zaoblená křídla, rychlý přímočarý let
- Zpravidla krátký ocas.
- Krátké a slabé nohy, 3. a 4. prst jsou téměř po celé délce srostlé
- Samice a samec se příliš neliší.
- Hnízdí ve vyhloubených norách nebo dutinách stromů, 2 – 10 vajec, inkubace 18 – 22 dní, krmivá mláďata, 1 – 2 hnízdění.

Ledňáček říční (*Alcedo atthis*)

- Nádherné a výrazné zbarvení

Ledňáček říční (*Alcedo atthis*)

Čeled': Mandelíkovití - Coraciidae

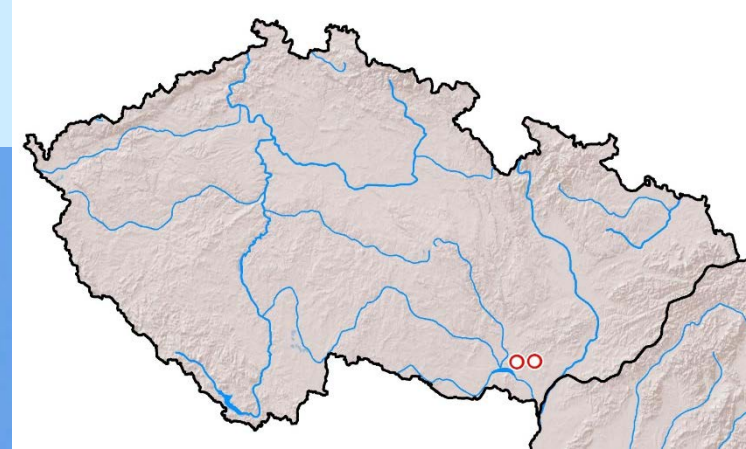
Znaky:

- Evropa, Asie, Afrika, většina druhů přísně tažných
- 2 rody, 12 druhů, v ČR hnízdění pouze m. hajního do 20. století
- Menší až středně velcí ptáci, 25 - 40 cm, 100 - 200 g
- Řídké listnaté lesy, buš, savana
- Potrava: především velké druhy hmyzu, výjimečně i drobní obratlovci
- Zavalité tělo s větší hlavou, krátký krk.
- Zobák silný, u některých druhů mírně zahnutý se silnými štětičkovými pírky
- Křídla podle jednotlivých ruhů zakulacená až špičatá, rychlý let
- Zpravidla krátký ocas, u některých druhů s prodlouženými pery.
- Krátké silné nohy, 3. a 4. prst jsou téměř po celé délce srostlé
- Samice a samec se příliš neliší, obě pohlaví pestře zbarvená
- Charakteristický a hlasitý svatební let
- Hnízdí v dutých stromech, méně v norách nebo dutinách staveb, 2 – 6 vajec čistě bílých vajec, inkubace 17 – 20 dní, krmivá mláďata, 1 hnízdění.

Mandelík hajní (*Coracias garrulus*)

- Nádherné a výrazné zbarvení,
- Střední, východní a jižní Evropa, Přední a Střední Asie, Severní Afrika, ve střední Evropě výrazný pokles početnosti

Mandelík hajní (*Coracias garullus*)

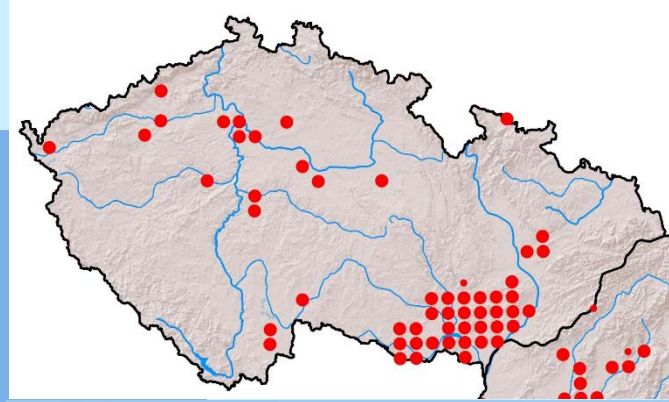
Čeled': Vlhovití - Meropidae

Znaky:

- Eurasie, Afrika, australská oblast, v mírném pásmu tažní
- 23 druhů, v ČR1 hnízdící druh
- 17 – 35 cm, 15 - 85 g
- Otevřená krajina, řídké porosty dřevin
- Potrava: létající hmyz
- Protáhlé a štíhlé tělo, dlouhý špičatý zahnutý zobák
- Dlouhá a špičatá křídla, obratný let
- Ocas dlouhý, střední ocasní pera vesměs prodloužená
- Syndaktylní nohy krátké s malými chodidly, sedají na vyvýšená místa odkud vyhlížejí kořist
- Peří nádherně zbarvené, stejné u obou pohlaví
- Hnízdí koloniálně nebo jednotlivě v hnízdních norách budovaných ve strmých hlinitých stěnách, 2 – 7 vajec, inkubace 18 – 23 dní, mláďata krmivá, 1 hnízdění

Vlha pestrá (*Merops apiaster*)

Vlha pestrá (*Merops apiaster*)

Řád: Zoborožci – Bucerotiformes

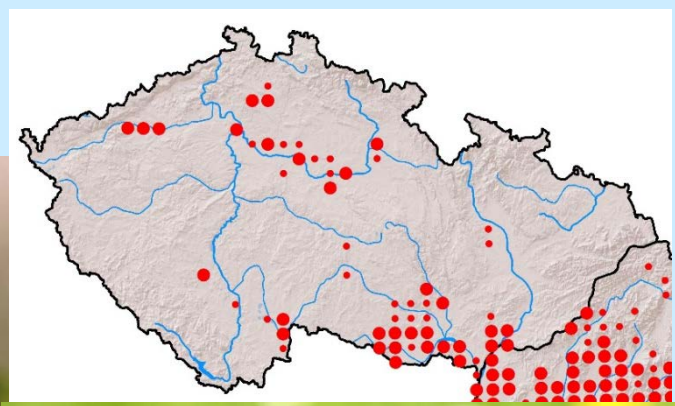
Čeď: Dudkovití - Upupidae

Znaky:

- Eurasie a Afrika, severní populace tažné
- 1 druh, v ČR 1 hnízdící druh
- cca 30 cm, 50 - 80 g
- Otevřená krajina s pastvinami a starými stromy
- Potrava: bezobratlí a drobní obratlovci – sbírá je na zemi
- Delší štíhlé tělo, hlava se vztyčitelnou péřovou korunkou, velmi dlouhý zahnutý zobák, syndaktylní noha
- Hnízdí jednotlivě v dutinách stromů nebo v hromadách kamení, 3 - 4 vejce, inkubace 17 – 18 dní, mláďata krmivá.

Dudek chocholatý (*Upupa epops*)

Dudek chocholatý (*Upupa epops*)

Řád: Šplhavci - Piciformes

Znaky:

- Celý svět kromě Austrálie, Antarktidy a nejsevernějších oblastech, většinou stálí
- 6 čeledí, 383 druhů, v ČR 10 hnízdících druhů
- 8 – 61 cm, 7 g – 0,5 kg
- Vesměs porosty dřevin
- Potrava: bezobratlí živočichové, plody a semena
- Šplhavá (zygodaktylní) noha se silnými drápy
- Chybí vole a prachové peří
- Velmi dlouhá jazyka a protažený pohyblivý jazyk
- Kostrční žláza je funkční
- Hnízdí jednotlivě v dutinách stromů nebo zemních děrách, 2 - 11 vajec, inkubace 12 – 30 dní, mláďata krmivá.

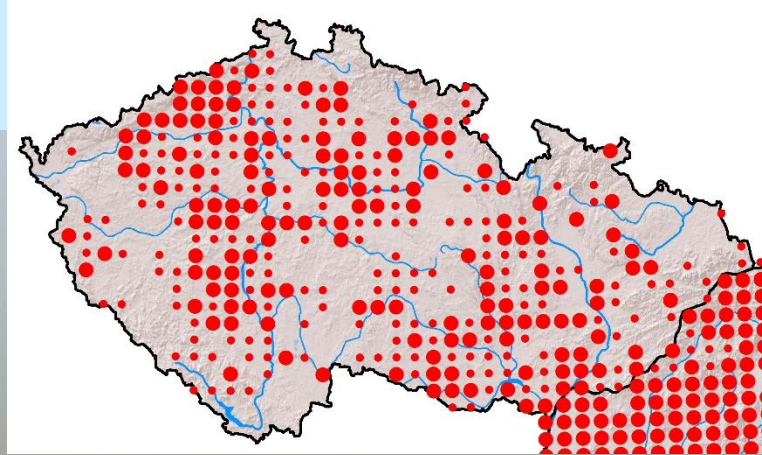
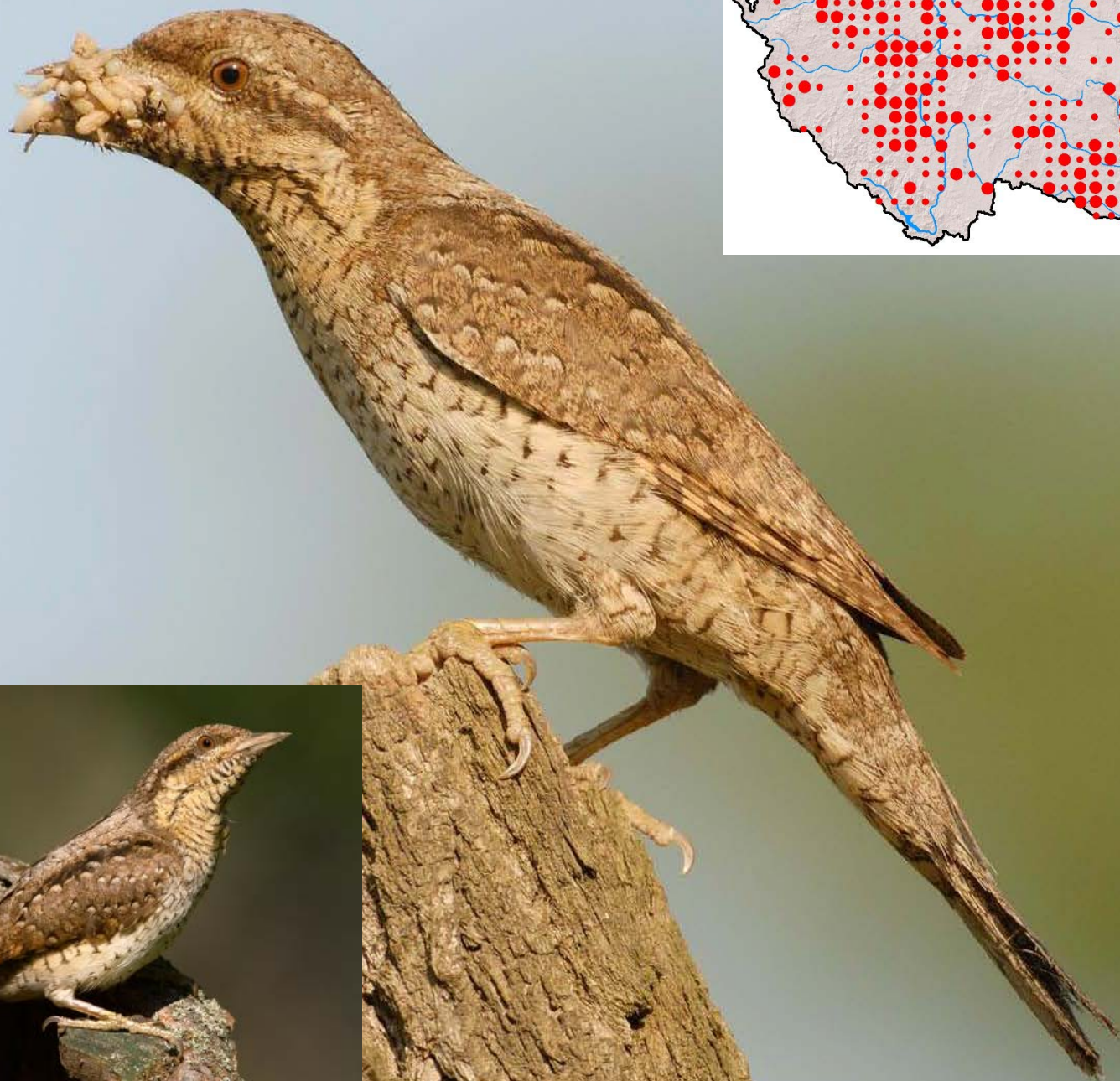
Čeled': Datlovití - Picidae

Znaky:

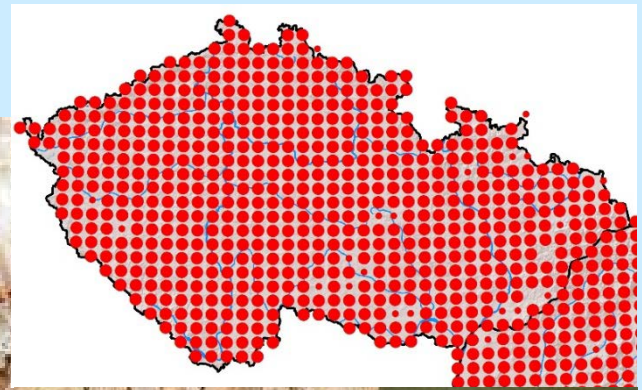
- Téměř celý svět kromě Antarktidy a nejsevernějších oblastí, většinou stálí
- 210 druhů, v ČR 10 hnízdících druhů
- 8 - 55 cm, 8 - 563 g
- Nejrozličnější lesy, porosty křovin, step, kulturní krajina
- Potrava: převážně hmyz žijící pod kůrou stromů nebo ve dřevě, ale i v zemi, plody a semena
- Dlouhý, špičatý a silný dlátovitý zobák, zpevněná lebka
- Daleko vysunutelný jazyk se štětičkovitou špičkou
- Tuhý ocas sloužící jako opora při šplhání
- Dlouhá, široká a špičatá křídla, obloukovitý let
- Peří často výrazně vzorované, pohlaví se liší
- Hnízdí jednotlivě v dutinách stromů nebo zemních děrách – sami budují, 3 - 11 vajec, inkubace 9 – 20 dní, mláďata krmivá.

Krutihlav obecný (*Jynx torquilla*), strakapoud velký (*Dendrocopos major*), s. jižní (*D. syriacus*), s. prostřední (*D. medius*), s. bělohřbetý (*D. leucotos*), s. malý (*D. minor*), datlík tříprstý (*Picoides tridactylus*), žluna zelená (*Picus viridis*), ž. šedá (*P. canus*), datel černý (*Dryocopus martius*).

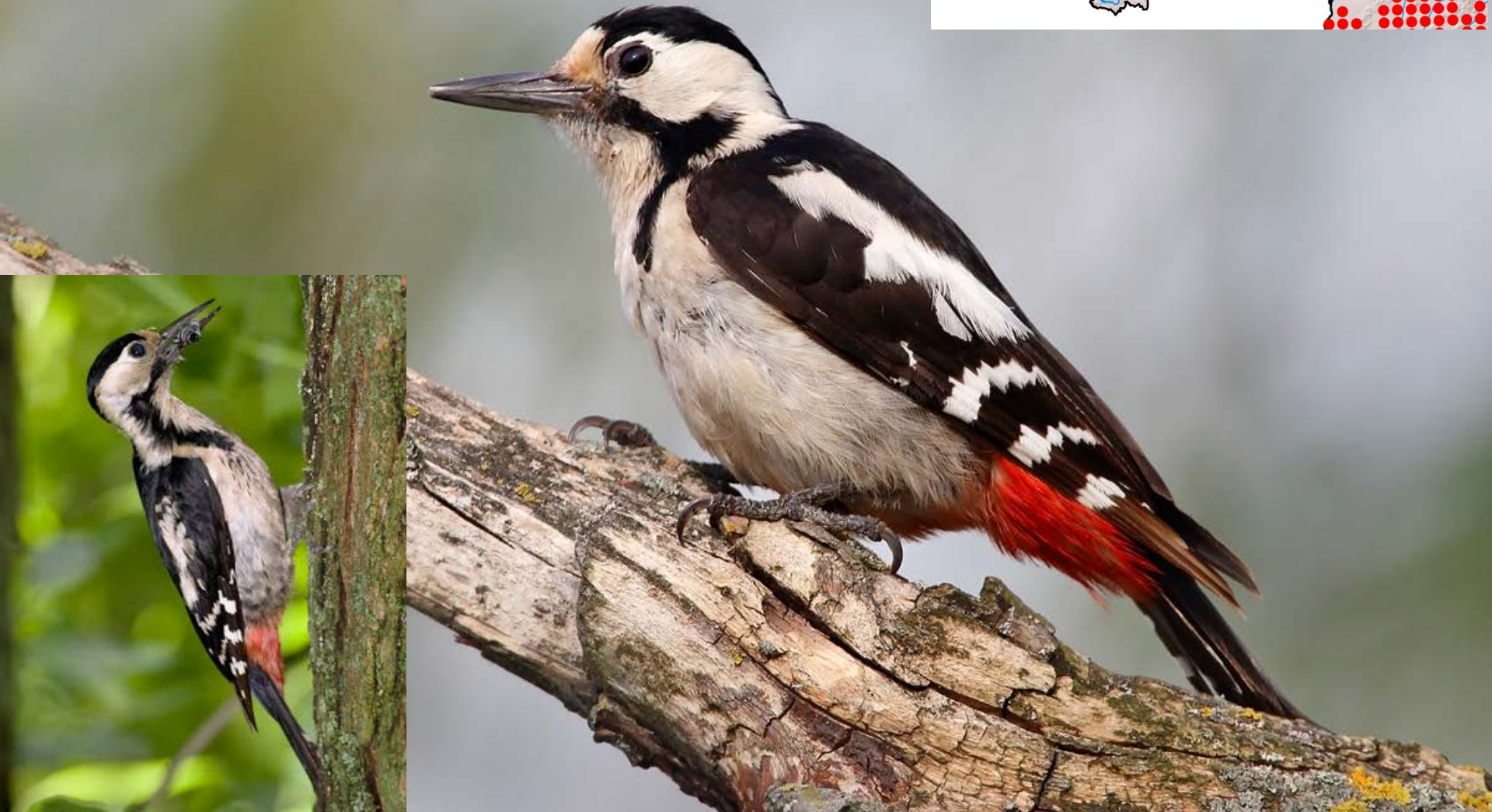
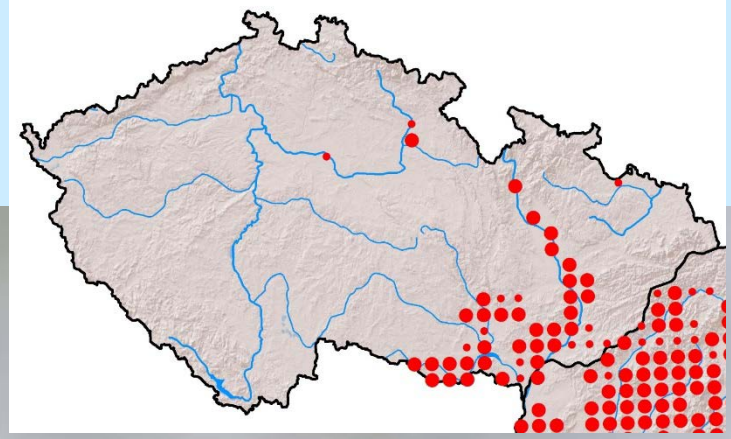
Krutihlav obecný (*Jynx torquilla*)

Strakapoud velký (*Dendrocopos major*)

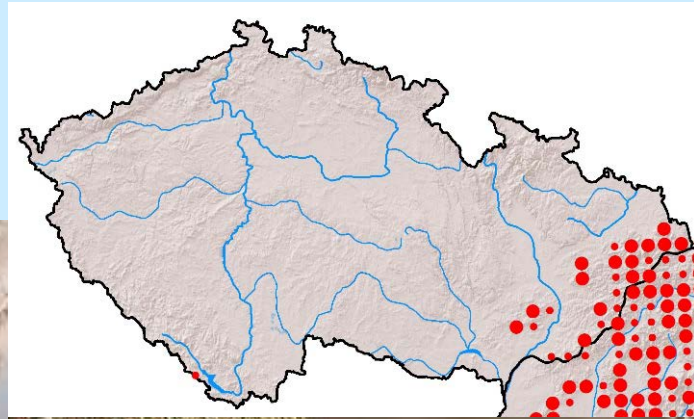
Strakpoud jižní (*Dendrocopos syriacus*)

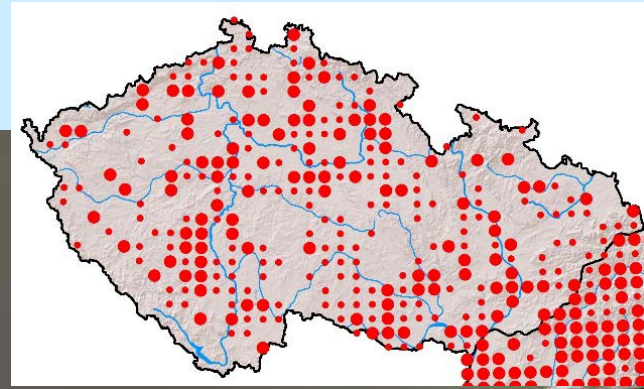
Strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*)

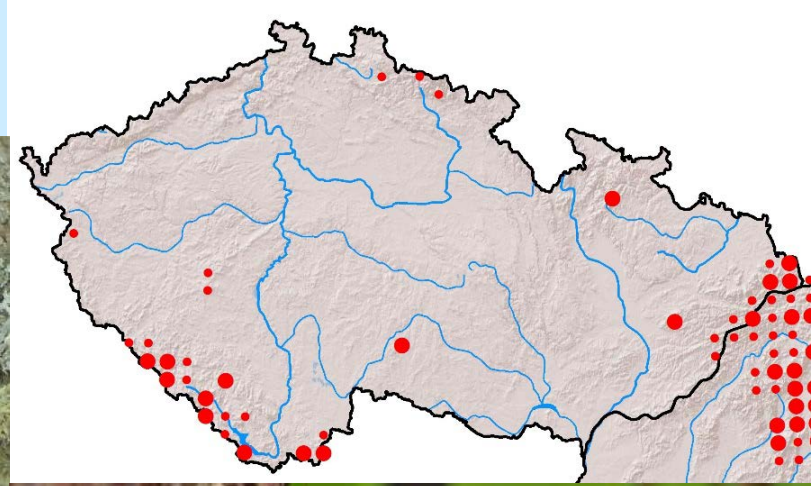
Strakapoud bělohřbetý (*Dendrocopos leucotos*)

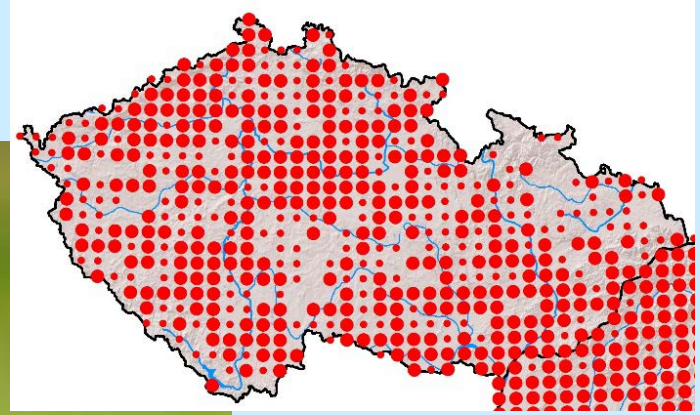
Strakapoud malý (*Dendrocopos minor*)

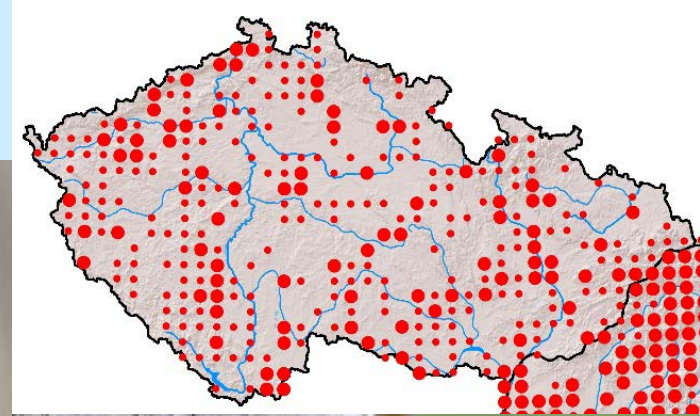
Datlík tříprstý (*Picoides tridactylus*)

Žluna zelená (*Picus viridis*)

Žluna šedá (*Picus canus*)

Datel černý (*Dryocopus martius*)

